

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/53-2-45>**Інна СЯСЬКА,***orcid.org/0000-0002-6096-1335**доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії
Рівненського державного гуманітарного університету
(Рівне, Україна) syaskainna@gmail.com*

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ РОБОТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Статтю присвячено проблематиці професійної підготовки майбутнього вчителя до роботи в Новій українській школі. Наголошується на важливості створення персоналізованого освітнього середовища у закладі вищої педагогічної освіти, де для підготовки майбутнього педагога формуються умови для розвитку певних особистісних якостей. Доведено, що персоналізація навчання потребує застосування в освітньому процесі адекватних технологій, зокрема проєктних. Проаналізовано наукові джерела, які безпосередньо вказують на ефективність застосування проєктних технологій у формуванні системи компетентностей особистості. Проєктна освітня діяльність має забезпечувати досягнення навчальних, розвивальних і виховних завдань. Розроблено класифікацію освітніх проєктів у залежності від їхнього призначення та прогнозованого кінцевого результату. Виділено чотири групи освітніх проєктів: творчо-продуктивні, споживчі, науково-дослідницькі, навчальні проєкти. Розглянуто їхні різновиди, значення та місце застосування в освітньому процесі. Доцільність і місце застосування навчальних і науково-дослідницьких проєктів обумовлюється освітньо-професійною програмою підготовки майбутніх учителів, що дає змогу поглибити набуті професійні знання, вміння і навички. Обґрунтовано, що творчо-продуктивні та споживчі проєкти варто використовувати для самостійної діяльності студентів та в організації нетрадиційної позааудиторної роботи за участі органів студентського самоврядування, у партнерській взаємодії з викладачами, громадськими і волонтерськими організаціями. Головним завданням застосування цих проєктів є розвиток самоорганізації, ініціативності, активної громадської позиції студентів та їхньої внутрішньої мотивації для усвідомленого застосування здобутих знань на практиці. Визначено функції, які покладаються на використання проєктних технологій в організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх учителів та формування їхньої готовності до роботи в умовах Нової української школи.

Ключові слова: *проєктні технології, професійна підготовка майбутніх учителів, персоналізація освітнього середовища, заклад вищої освіти, Нова українська школа.*

Inna SIASKA,*orcid.org/0000-0002-6096-1335**Doctor of Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Biology, Human Health and Physical Therapy
Rivne State University for the Humanities
(Rivne, Ukraine) syaskainna@gmail.com*

APPLICATION OF PROJECT TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF MODERN TEACHERS FOR WORK IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article is devoted to the problems of professional training of the future teacher to work in the New Ukrainian School. Emphasis is placed on the importance of creating a personalized educational environment in an institution of higher pedagogical education, where conditions for the development of certain personal qualities are created for the training of future teachers. It has been proven that the personalization of learning requires the use of adequate technologies, in particular project technologies, in the educational process. The scientific sources that directly indicate the effectiveness of the application of project technologies in the formation of the system of personal competencies have been analyzed. Project educational activity should ensure the achievement of educational, developmental and educational tasks. A classification of educational projects has been developed depending on their appointment and predicted final result. Four groups of educational projects are distinguished: creative-productive, consumer, scientific-research, educational projects. Their varieties, meaning and place of application in the educational process are considered. The expediency and place of application of educational and scientific-research projects is determined by the educational and professional training program of future teachers, which makes it possible to deepen the acquired professional knowledge, skills and abilities. It is substantiated that creative-productive and consumer projects should be used for independent

activities of students and in the organization of non-traditional extracurricular work with the participation of student self-government bodies, in partnership with teachers, public and volunteer organizations. The main task of applying these projects is the development of self-organization, initiative, active public position of students and their internal motivation for conscious application of acquired knowledge in practice. The functions that rely on the use of project technologies in the organization of the educational process of professional training of future teachers and the formation of their readiness to work in the conditions of the New Ukrainian School are defined.

Key words: *project technologies, professional training of future teachers, personalization of the educational environment, higher education institution, New Ukrainian School.*

Постановка проблеми. Важливим фактором для успішної реалізації Концепції нової української школи є підготовка мотивованого вчителя-професіонала, здатного творчо підійти до організації освітнього процесу з сформованими вміннями і навичками для застосування сучасних засобів і інноваційних технологій навчання й виховання учнівської молоді. Адже ключовим компонентом цієї Концепції є «новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві» (Концепція, 2016: 7). Мова йде не лише про зміну змістового наповнення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Очевидно, що втілення базових положень Концепції у життя потребує змін і в професійній підготовці майбутнього вчителя, який у своїй фаховій діяльності зможе реалізувати набуті компетентності та цінності, на яких заснована педагогіка партнерства. Відтак сам освітній процес здобуття професії вчителя має спрямовуватися на персоналізоване навчання, де для підготовки майбутнього педагога створюються умови для розвитку певних особистісних якостей: поєднання лідерських задатків з повагою і доброзичливістю до інших учасників освітнього процесу; основи взаємодії у команді з формуванням відповідальності за прийняті зобов'язання; проактивність і творчий підхід до виконання поставлених завдань; самостійність і право вибору в прийнятті рішень для досягнення бажаного результату професійної діяльності. Отже, для реалізації персоналізованого підходу в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів постає питання про необхідність застосування інноваційних освітніх технологій, які б сприяли формуванню означених якостей та soft-skills навичок здобувачів вищої освіти. Чільне місце серед таких освітніх технологій, на наш погляд, займають проєктні технології, що потребує додаткового обґрунтування й детального вивчення їхніх функцій і особливостей застосування в освітньому процесі закладу вищої освіти (ЗВО).

Аналіз досліджень. Важливість персоналізації освітнього процесу в закладах вищої освіти відзначає низка вітчизняних і зарубіжних науковців (R. Baltusite, I. Katane, Є. А. Алісов, В. В. Гра-

чов, В. В. Нестеренко, А. В. Петровський, В. А. Петровський, А. В. Ржевська, Є. Б. Старовойтенко, Ю. Ф. Тунгусов та ін.). Така увага дослідників зумовлюється можливостями, які відкриваються для розвитку особистості в умовах персоналізованого освітнього середовища. Персоналізація навчання набуває особливої актуальності у формуванні готовності майбутніх педагогів до реалізації Концепції нової української школи, що побудована на принципах педагогіки партнерства. Зокрема, у праці А. В. Петровського, В. А. Петровського наголошується на ролі персоналізації в успішній реалізації особистістю власних соціальних функцій, зокрема і в професійній діяльності, в основі якої лежить органічне поєднання природних схильностей і задатків з внутрішніми мотиваційними процесами, спрямованими на саморозвиток та досягнення певних цілей (Петровський А. В., Петровський В. А., 1982: 45).

Своєю чергою Ю. Ф. Тунгусов надає персоналізованому підходу функцій системоутворюючого значення для втілення цілей і завдань гуманістичної концепції професійної педагогічної освіти (Тунгусов, 1998: 123). Подібну думку висловлюють А. В. Ржевська, Є. А. Алісов: «Персоналізація освітнього середовища постає безперечним, затребуваним цільовим пріоритетом професійної педагогічної діяльності, усвідомлення та прийняття цього пріоритету сучасними вчителями є актуальним та необхідним» (Ржевська, Алісов, 2019: 2).

У цьому контексті важливими є дослідження В. В. Грачова, який в процесі персоналізації освітнього процесу у закладах вищої освіти виділив основні його властивості: цілеспрямований вплив на розвиток ціннісно-сислової сфери з метою досягнення суб'єктивно-значущих цілей діяльності; розширення сфери «Я-компетентностей» особистості, спрямованої на пізнання оточуючого середовища та забезпечення результативності своєї діяльності в ньому; становлення особистої і соціальної відповідальності за подальшу професійну реалізацію (Грачов, 2007: 7).

Спираючись на ці дослідження, нами було визначено декілька розвивальних функцій, які забезпечує персоналізація освітнього середовища

в закладі вищої педагогічної освіти з метою формування готовності майбутнього вчителя для роботи в умовах Нової української школи та реалізації принципів партнерської педагогіки:

- мотивувальний вплив на формування професійних компетентностей майбутнього педагога на основі розвитку моральних, етичних і ціннісних установок особистості та активізація її саморозвитку;

- самореалізація здобувачів освіти в процесі професійної підготовки як на основі здобутих знань і вмінь, так і на основі індивідуальних здібностей і нахилів та прояву певних soft-skills навичок (уміння міжособистісного спілкування, схильність до командної роботи, вияв креативного підходу у вирішенні професійних задач);

- особистісне самовдосконалення студентів у результаті внутрішнього зіставлення відповідності набутих компетентностей якісним характеристикам майбутньої професії та соціокультурним очікуванням у підготовці фахівця, що несе соціальну й особисту відповідальність за результати своєї професійної діяльності (Сяська, 2021: 254).

Конструювання освітнього процесу у вищій школі у контексті його персоналізації та реалізації зазначених розвивальних функцій, на думку В. В. Нестеренко, «вимагає адекватних технологій, спрямованих на продукування цілісного освітнього середовища розвитку особистості в основних сферах її життєдіяльності під час підготовки у вищому навчальному закладі» (Нестеренко, 2012: 88).

Враховуючи завдання, що поставили перед освітянами щодо впровадження Концепції нової української школи, сучасна практика вищої педагогічної освіти потребує використання різних видів і форм освітньої діяльності. Серед них, на наш погляд, оптимально відповідає поставленим вимогам проектна освітня діяльність із застосуванням відповідних технологій. Таким чином, детального теоретичного узагальнення та практичного розроблення потребує проблема застосування проектних технологій у підготовці сучасного вчителя для роботи в умовах Нової української школи, що і складає **мету нашого дослідження**.

Виклад матеріалу. На підтвердження доцільності застосування проектних технологій у персоналізації освітнього середовища закладу вищої педагогічної освіти та кваліфікованої професійної підготовки майбутнього вчителя до реалізації Концепції нової української школи слугують наукові напрацювання американських філософів і педагогів початку ХХ століття Дж. Дьюї, В. Х. Кілпатріка, Ф. Паркера. У праці «Школа майбутнього»

Дж. Дьюї вперше поєднав пізнання і діяльність в освітньому процесі, шляхом рішення певних задач та проблем. Зокрема, він намагався організувати активну пізнавальну діяльність у процесі роботи над певним проектом. Цінним є те, що за Дж. Дьюї, проект має бути сформованим таким чином, щоб у ньому була присутня певна проблема, яка несе соціальний зміст і застосування (Дьюї, 2003: 98). Тоді, можемо діти висновку, що цілком такого виду діяльності є не лише сам процес пізнання, а й розуміння того, де саме у повсякденному житті чи професійній діяльності можна застосувати здобуті у процесі реалізації проекту знання, вміння і навички.

За такої освітньої діяльності, вважав В. Х. Кілпатрік, проектне навчання може стимулювати безперервний розвиток особистості і готувати її до умов динамічно мінливої ситуації в суспільстві і до зіткнення з невідомими проблемами в майбутньому (Кілпатрік, 1925).

Ідеї, закладені в основу прагматичної педагогіки з використанням технології проектів, залишаються доволі актуальними і на сьогоднішній день, оскільки за своїми особливостями «лягають» в канву формування професійної компетентності майбутнього вчителя та його підготовки до діяльності у Новій українській школі. Варто відзначити, що впродовж століття змістове наповнення технології проектів зазнало безлічі інтерпретацій щодо місця, форми і видів застосування в освітньому процесі, однак концептуальна сутність залишилася тією ж, що була запропонована американськими педагогами. Значна частина педагогічної спільноти сходиться на думці, що проектні технології чи не найточніше відповідають досягненню сучасної мети освіти усіх рівнів, яка спрямована на формування ключових компетентностей. У цьому контексті слушною є позиція Н. В. Мамінової, І. С. Іванової, які відзначили якісну особливість результативності проектно-освітньої діяльності: «метод проектів – це педагогічна технологія, яка орієнтована не так на інтеграцію фактичних знань, як на їх застосування та набуття нових» (Мамінова, Іванова, 2017: 11), що безпосередньо вказує на їх ефективність у формуванні системи компетентностей особистості.

Проте у вітчизняній педагогіці більшість досліджень, присвячених використанню проектних технологій, знаходяться у межах проблемного поля шкільної і позашкільної освіти. У вищій педагогічній школі зазначена тематика розроблялась як частина методики чи механізм вирішення конкретної педагогічної проблеми (приміром, М. В. Елькін досліджував застосування засобів проектно-

діяльності у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя географії; К. І. Степанюк – у процесі формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи; Р. К. Мельниченко, В. В. Танська – у формуванні екологічної компетентності майбутніх педагогів; І. В. Маслікова – у розвитку дослідницьких умінь учителя біології; С. В. Совгіра – у формуванні готовності майбутніх педагогів до діяльності в умовах екологічної кризи та ін.). Разом з тим, як зазначають Т. В. Бодненко, Л. О. Кулик, А. В. Ткаченко, обґрунтоване впровадження проєктних технологій у фаховій підготовці вчителя Нової української школи стає нагальною потребою (Бодненко та ін., 2019: 57).

У контексті означеної проблематики постає необхідність розгляду питання про способи використання проєктних технологій та їх ролі в організації освітнього процесу в ЗВО. Щоб дати на нього відповідь, маємо обґрунтувати класифікацію та різновиди проєктів, які доцільно реалізовувати в професійній підготовці майбутніх учителів та значення проєктної діяльності в персоналізації освітнього середовища.

На нашу думку, проєкт, як основний продукт проєктної освітньої діяльності, має забезпечувати досягнення навчальних, розвивальних і виховних завдань, що допоможе не лише розширити світогляд, життєвий досвід всіх, хто приймає участь у його виконанні, а й оволодіти різними способами творчості та дослідництва.

Беручи за основу класифікацію, запропоновану В. Х. Кіппатріком, сучасні освітні проєкти в залежності від їхнього призначення та прогнозованого кінцевого результату пропонуємо поділити на такі групи:

- творчо-продуктивні проєкти, пов'язані з виробленням певного продукту (конструкторські й інформаційно-технологічні проєкти, виготовлення макетів, вирощування кімнатних рослин чи висаджування дерев, догляд за тваринами тощо);
- споживчі проєкти – створений продукт має споживчий характер в найширшому його розумінні, у тому числі інформаційно-розважальний. Сюди відносимо такі різновиди: культурно-дозвільні проєкти – підготовка подорожей, екскурсій, організація конкурсів, ярмарків; просвітницько-агітаційні проєкти – проведення майстер-класів, виставок, екологічних і природоохоронних акцій, випуск інформаційної періодики, блогів та ін.; колективні творчі справи – надання різних послуг (приготування їжі, ремонт іграшок), очищення природоохоронних територій або природних об'єктів від побутового сміття тощо;

- науково-дослідницькі проєкти – проєкти, що передбачають розв'язання наукової проблеми, реалізуються на експериментальних майданчиках, в лабораторних або польових умовах з використанням певного обладнання (курсів та кваліфікаційні дипломні роботи, науково-дослідна діяльність в межах роботи наукових гуртків, проблемних груп тощо);

- навчальні проєкти – спрямовані на поглиблення знань у певній галузі, відточування здобутих вмінь і навичок (проєкт-вправа, пізнавально-краєзнавчі проєкти, розроблення екологічних стежин, створення навчальних ігор, квестів).

Запропонована класифікація освітніх проєктів дає змогу підійти для пошуку найбільш доцільного місця їхнього використання в освітньому процесі. Зрозуміло, що воно обумовлюється освітньо-професійною програмою (ОПП) підготовки майбутніх учителів, у яких у першу чергу передбачено використання навчальних і науково-дослідницьких проєктів. Вони можуть застосовуватися як в лекційно-семінарській формі навчальних занять, так і практичній, а також у науково-дослідній та самостійній роботі студентів.

Зокрема, у Державному стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 013 Початкова освіта одним із програмних результатів навчання здобувачів є вміння «управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи» та наголошується про необхідність формування такої компетентності, як: «Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень» (Державний стандарт, 2021: 8–9), що засвідчує об'єктивну потребу використання навчальних і науково-дослідницьких проєктів у фаховій підготовці вчителів початкової школи. Відтак до переліку освітніх компонентів ОПП доцільно включати курсові проєкти, а у змісті обов'язкових дисциплін передбачати виконання різноманітних навчальних проєктів з метою покращення засвоєння здобутих знань та набуття практичного досвіду з їх застосування. Хоча затвердженого Державного стандарту вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) ще немає, проте і в підготовці майбутнього вчителя середньої школи, як показує практика вітчизняної педагогічної освіти, також варто використовувати подібний підхід до конструювання змісту ОПП. Стосовно професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за означеними спеціальностями, то обов'язковим освітнім

компонентом є виконання дипломної роботи, що за своєю специфікою відповідає науково-дослідницькому проєкту.

Слід відзначити, що ці проєкти у передбачають як індивідуальне виконання, так і поєднання групової та колективної діяльності студентів. Ті ж самі форми роботи здобувачів використовуються для реалізації споживчих і творчо-продуктивних проєктів, проте вони лише частково застосовуються під час вивчення навчальних дисциплін відповідно до предметного спрямування. Означені групи проєктів широко застосовуються також для організації позааудиторної самостійної роботи студентів. Наприклад, реалізація творчо-продуктивних і навчальних проєктів здійснюється у формі виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань (ІНДЗ), які передбачені для самостійної роботи в робочих програмах навчальних дисциплін.

Для досягнення цілей персоналізації освітнього середовища підготовки майбутніх учителів виправданним є реалізація споживчих проєктів як однієї з нетрадиційних форм організації позааудиторної роботи за участі органів студентського самоврядування, партнерської взаємодії з викладачами, громадськими та волонтерськими організаціями тощо. Головним завданням застосування таких проєктів є розвиток самоорганізації, ініціативності, активної громадської позиції студентів та їхньої внутрішньої мотивації для усвідомленого застосування здобутих знань на практиці. Особливістю цієї групи проєктів є самостійна робота здобувачів над розробленням мети, завдань і виконання усіх етапів проєкту, що дає змогу сформуванню навички командної роботи, комунікативності й толерантності, проявити лідерські якості та головне ставити цілі і досягати їх, несучи відповідальність за результати власної діяльності. Викладач здебільшого здійснює оцінювальну-консультативну участь в реалізації проєкту та лише у разі необхідності надає допомогу в організації процесу.

Узагальнивши запропоновану класифікацію освітніх проєктів, їх місце і роль в організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх учителів, нами визначено функції, які на них покладаються:

- навчальна – застосування проєктних освітніх технологій має на меті забезпечити поглиблення здобутих знань студентів та їх інтегрування, формування розуміння прикладного значення набутих знань, умінь і навичок у майбутній професійній діяльності;
- мотиваційна – здійснення мотивувального впливу на освітню діяльність студентів шляхом

активації їхніх світоглядних, ціннісних і фахових орієнтацій, необхідних для виконання професійних обов'язків педагога;

- діяльнісно-практична – реалізація проєктних технологій забезпечує набуття практичного досвіду студентів в експериментально-дослідницькій діяльності, у процесі постановки, планування та виконання завдань практично-життєвої спрямованості, а також застосуванні професійно орієнтованих знань, умінь і навичок для вирішення певної проблеми;

- оцінювально-контролююча функція пов'язана з формуванням готовності майбутніх учителів до впровадження проєктних технологій у подальшій професійній діяльності, яка реалізується через оцінювання і контроль викладачем процесу виконання проєкту на кожному з його етапів: постановки актуальності проблеми; виявлення її походження та сутності; пошук можливого рішення; обмірковування можливих наслідків прийнятого рішення; проведення спостереження та експерименту, після якого можна дійти якихось позитивних чи негативних результатів і висновків;

- соціокультурна функція несе призначення активізації особистісного розвитку здобувачів вищої освіти, пов'язаного з становленням у процесі виконання проєкту таких якостей, як самостійність, організованість, відповідальність, ініціативність, креативність, комунікативність і товариськість, що є важливими задатками для діяльності у дусі партнерської педагогіки;

- рефлексивна функція застосування проєктних технологій передбачає формування вмінь студентів здійснювати адекватну самооцінку якості власних знань, умінь і навичок та набутого досвіду їх застосування у повсякденному житті й у подальшій професійній діяльності, необхідності подальшого самовдосконалення і професійного зростання.

Зазначені функції визначають широке поле застосування проєктних технологій в освітньому процесі ЗВО та підкреслюють важливе їхнє значення у професійній підготовці майбутніх учителів до праці в умовах Нової української школи.

Висновки. Персоналізоване навчання у ЗВО перед усім вирізняється урахуванням індивідуальних якостей студентів, їхніх потреб і прагнень щодо професійної самореалізації. Такі можливості, виходячи з визначених нами функцій освітніх проєктів, їхнього місця і ролі в організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх учителів, забезпечуються широким полем використання проєктних технологій. Для того,

щоб реалізація проєктної технології була ефективною, необхідно чітко розуміти, яке завдання покладається на реалізацію проєкту та обрати найдоцільніший різновид для досягнення поставлених цілей, визначити форму його проведення, місце в організації освітнього процесу. Відпо-

відно, спираючись на проведену наукову розвідку, подальшими кроками має бути безпосереднє розроблення освітніх проєктів згідно з предметною спеціалізацією професійної підготовки майбутніх педагогів, спрямоване на формування їхньої готовності до роботи в Новій українській школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бодненко Т. В., Кулик Л. О., Ткаченко А. В. Підготовка майбутнього вчителя інформатики до ефективної професійної діяльності в новій українській школі. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Педагогічні науки*. 2019. № 177 (1). С. 57–61.
2. Грачёв В. В. Теоретические основы персонализации образовательного процесса в высшей школе : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Москва, 2007. 39 с.
3. Дьюї Дж. Демократія і освіта. Львів : Літопис, 2003. 294 с.
4. Килпатрик В. Х. Метод проєктів. Применение целевой установки в педагогическом процессе. Ленинград : Брокгауз-Ефрон, 1925. 43 с.
5. Мамина Н. В., Иванова И. С. Реформирование американского школьного образования в русле прогрессивизма (конец XIX – первая треть XX века). *Евразийский Союз Учёных*. 2017. № 12 (45). Педагогические науки. С. 9–11.
6. Нестеренко В. В. До проблеми персоналізації освітнього процесу у вищій школі. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 3. С. 78–90.
7. Петровский А. В., Петровский В. А. Индивид и его потребность «быть личностью». *Вопросы философии*. 1982. № 3. С. 44–53.
8. Ржевская А. В., Алисов Е. А. Формирование готовности будущего учителя к персонализации образовательной среды как педагогическая проблема. URL: https://www.tsutmb.ru/nauka/internet-konferencii/2019/lichnostnoe_i_professionalnoe_razvitie/2/Rzhevskaya_Alisov.pdf (дата звернення 17.06.2022).
9. Сяська І.О. Теоретичні та методичні засади формування екологічної компетентності майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі професійної підготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Рівне, 2021. 566 с.
10. Тунгусов Ю. Ф. Персонализация образовательного процесса как средство регионализации подготовки кадров в педагогическом колледже : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Тобольск, 1998. 189 с.
1. Державний стандарт вищої освіти. Спеціальність 013 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення 22.06.2022).
12. Концепція нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 15.06.2022).

REFERENCES

1. Bodnenko T. V., Kulyk L. O., Tkachenko A. V. Pidhotovka maibutnoho vchytelia informatyky do efektyvnoi profesiinoi diialnosti v novii ukrainskii shkoli [Preparation of the future computer science teacher for effective professional activity in the New Ukrainian School]. *Scientific notes of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko. Series: Pedagogical sciences*. 2019. Nr 177 (1). pp. 57–61. [in Ukrainian].
2. Grachyov V. V. Teoreticheskie osnovy personalizacii obrazovatel'nogo processa v vysshej shkole: avtoref. diss. ... d-ra ped. nauk: 13.00.01 [Theoretical foundations of personalization of the educational process in higher education]. *Extended abstract of doctor's thesis*. Moskva, 2007. 39 p. [in Russian].
3. Diui Dzh. Demokratia i osvita [Democracy and education]. Lviv: Litopys, 2003. 294 p. [in Ukrainian].
4. Kilpatrik V. KH. Metod proektov. Primenenie celevoj ustanovki v pedagogicheskom processe [Project method. Application of target setting in the pedagogical process]. Leningrad: Brokgauz-Efron, 1925. 43 p. [in Russian].
5. Maminova N. V., Ivanova I. S. Reformirovanie amerikanskogo shkol'nogo obrazovaniya v rusle progressivizma (konec XIX – pervaya teret' XX veka) [Reforming American school education in line with progressivism (the end of the 19th – the first rub of the 20th century)]. *Eurasian Union of Scientists. Series: Pedagogical sciences*. 2017. Nr 12 (45). pp. 9–11. [in Russian].
6. Nesterenko V. V. Do problemy personalizatsii osvitnoho protsesu u vyshchii shkoli [To the problem of personalization of the educational process in higher education]. *Scientific Bulletin of Donbass*. 2012. Nr 3. pp. 78–90. [in Ukrainian].
7. Petrovskij A. V., Petrovskij V. A. Individ i ego potrebnost' «byt' lichnost'yu» [The individual and his need to «be a person»]. *Questions of Philosophy*. 1982. Nr 3. pp. 44–53. [in Russian].
8. Rzhevskaya A. V., Alisov E. A. Formirovanie gotovnosti budushchego uchitelya k personalizacii obrazovatel'noj sredy kak pedagogicheskaya problema [Formation of the future teacher's readiness for personalization of the educational environment as a pedagogical problem]. URL: https://www.tsutmb.ru/nauka/internet-konferencii/2019/lichnostnoe_i_professionalnoe_razvitie/2/Rzhevskaya_Alisov.pdf
9. Siaska I.O. Teoretichni ta metodychni zasady formuvannia ekolohichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pryrodnychkh dystsyplin u protsesi profesiinoi pidhotovky: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 [Theoretical and

methodological principles of the formation of environmental competency of future teachers of natural sciences in the process of professional training]. *Doctor's thesis*. Rivne, 2021. 566 p. [in Ukrainian].

10. Tungusov YU. F. Personifikaciya obrazovatel'nogo processa kak sredstvo regionalizacii podgotovki kadrov v pedagogicheskom kolledzhe: diss. ...kand.ped.nauk: 13.00.01 [Personification of the educational process as a means of regionalization of personnel training in a pedagogical college]. *Candidate's thesis*. Tobol'sk, 1998. 189 p. [in Russian].

11. Derzhanyi standart vyshchoi osvity. Spetsialnist 013 Pochatkova osvita pershoho (bakalavrskoho) rivnia [State standard of higher education. Specialty 013 Primary education of the first (bachelor) level.]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian].

12. Kontseptsiiia novoi ukrainskoi shkoly [The concept of a New Ukrainian School]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].